

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

DL-P-V-071-9/11/5

BM-1-071-190/11/3

GABINET MARSZAŁKA SENATU
Sekretariat Wicemarszałka M. Ziółkowskiego

wpłynęło dn. 11.05.2011 r.
nr. 12/420 podpis. KS

Warszawa, dnia 10 maja 2011 r.

SECRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 12.05.11
nr. 4541 podpis. [Signature]

Pan

Marek Ziółkowski

Wicemarszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

[Signature]

W odpowiedzi na przekazane przy piśmie z dnia 5 kwietnia 2011 r. (znak: BPS/DSK-043-3527/11), oświadczenie senatora Ryszarda Knosali w przedmiocie podstaw ustalania kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zabezpieczającym, uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Zgodnie z art. 730 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.), zwanej dalej „K.p.c.”, w każdej sprawie cywilnej podlegającej rozpoznaniu przez sąd lub sąd polubowny można żądać udzielenia zabezpieczenia.

Tytułem zabezpieczenia jest postanowienie sądu (zarządzenie tymczasowe) wydane na wniosek strony. Niemniej jednak zgodnie z art. 492 § 1 K.p.c. nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z chwilą wydania stanowi tytuł zabezpieczenia, wykonalny bez nadawania mu klauzuli wykonalności.

Przepis art. 743 § 1 K.p.c. stanowi, że jeżeli orzeczenie w przedmiocie zabezpieczenia podlega wykonaniu w drodze egzekucji, do wykonania tego orzeczenia stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu egzekucyjnym. Natomiast zgodnie z § 2 wskazanego przepisu w przypadku, gdy z uwagi na swą treść tytuł zabezpieczenia podlega wykonaniu w inny sposób, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące tego sposobu.

Należy podkreślić, że postępowanie zabezpieczające nie ma samoistnego charakteru, lecz pozostaje w związku z merytorycznym postępowaniem w sprawie. Dlatego też o kosztach postępowania zabezpieczającego, w tym kosztach wykonania zabezpieczenia, na podstawie art. 745 § 1 K.p.c. rozstrzyga sąd w orzeczeniu

kończącym postępowanie w sprawie, a o kosztach postępowania zabezpieczającego powstałych później rozstrzyga na wniosek strony sąd, który udzielił zabezpieczenia.

W sytuacji wymienionej w art. 745 § 2 K.p.c., tj. wówczas, gdy postanowienie, w którym udzielono zabezpieczenia zostało wydane przed wszczęciem postępowania w sprawie, a uprawniony nie zachował wyznaczonego mu terminu do jej wszczęcia, obowiązany może w terminie dwóch tygodni od upływu tego terminu złożyć wniosek o przyznanie mu kosztów. W tym również terminie wniosek taki może zgłosić uprawniony, jeżeli nie wytoczył sprawy z powodu zaspokojenia jego roszczenia przez obowiązanego.

W świetle poglądów orzecznictwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2002 r., sygn. akt II CKN 639/00, LEX nr 55247 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1995 r., sygn. akt III CZP 117/95, OSNC 1995/12/179) powyższe znajduje również zastosowanie w przypadku, gdy postępowanie zabezpieczające zostało przeprowadzone na podstawie nakazu zapłaty, który na skutek niezaskarżenia staje się orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie. W świetle wskazanych wypowiedzi Sądu Najwyższego jest to sytuacja szczególnie wymagająca odpowiedniego stosowania art. 745 § 2 K.p.c.

Tym niemniej w każdej z omawianych sytuacji komornik sądowy na podstawie art. 770 K.p.c. w związku z art. 743 K.p.c. uprawniony jest wyłącznie do ustalenia kosztów zabezpieczenia, nie jest natomiast władny orzekać, kto ma ponieść przedmiotowe koszty. Zgodnie z art. 745 § 1 K.p.c. kompetencja w tym zakresie należy do sądu. W postępowaniu dotyczącym orzekania o kosztach postępowania zabezpieczającego, obowiązują zasady określone w art. 98 i następnych K.p.c. w związku z art. 13 § 2 K.p.c. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1995 r., sygn. akt III CZP 117/95, OSNC 1995/12/179 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2001 r., sygn. akt II CKN 366/00, Głosa 2001/7/45).

Koszty postępowania zabezpieczającego obejmują wszelkie ponoszone w nim opłaty i wydatki oraz koszty zastępstwa związane z działaniem pełnomocnika lub działaniem samej strony.

Obecnie zasady wynagradzania adwokatów za czynności związane ze świadczeniem pomocy prawnej regulują ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2009 r., Nr 146, poz. 1188, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348, z późn. zm.). Natomiast w stosunku do radców prawnych omawiana problematyka uregulowana została w ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2010 r., Nr 10, poz. 65, z późn. zm.) oraz

rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349, z późn. zm.).

Wskazane powyżej regulacje ustawowe poddają określenie wysokości opłaty za czynności profesjonalnych pełnomocników umowie z klientem. Stosownie bowiem do treści art. 16 ust. 1 ustawy – Prawo o adwokaturze wysokość opłaty za czynności adwokackie ustala tego rodzaju umowa. Tożsamą regulację wobec radców prawnych przewiduje art. 22⁵ ust. 1 ustawy o radcach prawnych. Z kolei wymienione rozporządzenia określają jedynie wysokość opłat za czynności adwokackie i radcowskie wykonywane przed organami wymiaru sprawiedliwości, stawki minimalne opłat za czynności adwokackie i radcowskie oraz szczegółowe zasady ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata lub radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Należy podkreślić, że zasądzając opłatę za czynności adwokata lub radcy prawnego z tytułu zastępstwa prawnego, sąd obowiązany jest brać pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika, a także charakter sprawy i wkład jego pracy w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Podstawę zasądzenia tej opłaty stanowią stawki minimalne określone w cytowanych rozporządzeniach. Omawiana opłata nie może być jednak wyższa niż sześciokrotna stawka minimalna ani przekraczać wartości przedmiotu sprawy, które to ograniczenia nie obowiązują w zakresie opłat ustalanych w umowie z klientem. Nie można zatem wykluczyć, że opłaty za czynności zawodowych pełnomocników zasądzone przez sąd z tytułu zastępstwa procesowego mogą być niższe od opłaty uzgodnionej w umowie z klientem.

Odnosząc się do kwestii poruszonej w oświadczeniu senatora Ryszarda Knosali, stwierdzić należy, że istotnie przepisy powołanych rozporządzeń w sprawie opłat za czynności adwokackie i czynności radców prawnych nie zawierają regulacji wprost określających stawkę wynagrodzenia pełnomocnika w postępowaniu zabezpieczającym, jakkolwiek zgodnie z treścią § 5 obu rozporządzeń wysokość stawek minimalnych w sprawach nieokreślonych w rozporządzeniach ustala się przyjmując za podstawę stawkę w sprawach o najbardziej zbliżonym rodzaju. Skoro więc z rozporządzeń nie wynika odrębna stawka wynagrodzenia pełnomocnika w postępowaniu zabezpieczającym, w którym zgodnie z art. 743 § 1 K.p.c. stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu egzekucyjnym, to wydaje się, że właśnie sprawy egzekucyjne należy uznać za najbardziej zbliżone rodzajowo do spraw zabezpieczających. Realizując zabezpieczenie komornik działa bowiem w oparciu o te

same przepisy, które stosuje przy prowadzeniu egzekucji, a formułowane w postępowaniach zabezpieczających wnioski pełnomocników procesowych są zbieżne z tymi, jakie kierowane są w postępowaniu egzekucyjnym. W rzeczy samej celem postępowania zabezpieczającego nie jest wyegzekwowanie świadczenia, jednakże w wielu przypadkach czynności dokonane w trybie zabezpieczenia są częścią składową późniejszej egzekucji i bez wątplenia służą zapewnieniu jej skuteczności.

Wobec powyższego stawki minimalne wyniosłyby przy zabezpieczeniu wymagającym odpowiedniego stosowania przepisów o egzekucji z nieruchomości – 50% stawki obliczonej na podstawie § 6 obu rozporządzeń, a przy zabezpieczeniu innego rodzaju – 25% tej stawki (odpowiednio stosowany § 11 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz § 10 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu).

Trzeba również pamiętać, że wysokość oraz prawidłowość obliczenia zasądzanych kosztów postępowania zabezpieczającego, w tym składających się na nie opłat za zastępstwo procesowe, może zostać poddana kontroli instancyjnej. Zgodnie z art. 394 § 1 pkt 9 K.p.c. w związku z art. 13 § 2 K.p.c. zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest zwrot kosztów, określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu, wymiar opłaty, zwrot opłaty lub zaliczki, obciążenie kosztami sądowymi, jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy, koszty przyznane w nakazie zapłaty oraz wynagrodzenie biegłego i należności świadka.

W związku z powyższym brak jest podstaw do podejmowania prac legislacyjnych w zakresie nowelizacji wyżej wymienionych rozporządzeń poprzez uzupełnienie ich o przepisy odnoszące się wprost do zasad obliczania kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zabezpieczającym. Niezależnie od powyższego kwestia ta może zostać wzięta pod rozwagę w przypadku ewentualnego kompleksowego określenia nowych zasad ustalania opłat za czynności adwokatów i radców prawnych.

Z uzyciem rąk